

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра економічної теорії та економічних методів управління

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної
роботи

Микола АЗАРЕНКОВ

2020 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Економічна компаративістика:
порівняльний аналіз сучасних економічних систем
(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти третій (доктор філософії)

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

спеціальність 051. Економіка

освітня програма «Економіка»

спеціалізація _____

вид дисципліни за вибором

факультет економічний

2020 / 2021 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою економічного факультету

“26” червня 2020 року, протокол № 5

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: д.е.н., проф., професор кафедри економічної теорії та економічних методів управління Тютюнникова С.В.

Програму схвалено на засіданні кафедри економічної теорії та економічних методів управління

Протокол від “22” червня 2020 року № 10

Завідувач кафедри економічної теорії та економічних методів управління

 Андрій ГРИЦЕНКО

Програму погоджено з гарантом освітньо-наукової програми «Економіка»

Гарант освітньо-наукової програми
(керівник проектної групи) «Економіка»

 Володимир СОБОЛЄВ

Програму погоджено науково-методичною комісією економічного факультету

Протокол від “23” червня 2020 року № 10

Голова науково-методичної комісії _____

 Вікторія СВТУШЕНКО

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Економічна компаративістика: порівняльний аналіз сучасних економічних систем» складена відповідно до освітньо-наукової програми підготовки третього (доктор філософії) рівня вищої освіти

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

Наукова спеціальність: 051 Економіка

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни «Економічна компаративістика: порівняльний аналіз сучасних економічних систем»

Метою викладання навчальної дисципліни Економічна компаративістика: порівняльний аналіз сучасних економічних систем є формування системної якості економічного знання на основі підвищення рівня різних існуючих (як одночасно, так і послідовно в часі) видів економічних систем та аналіз подібності та відмінності між ними. Компаративістика разом з еволюційною політичною економією, виводить розуміння економічного устрою суспільства за межі абстрактної моделі ринкової економіки, вивчаючи дійсне співвідношення між різними видами ринкових і неринкових економік, існуючих (або що існували) в світі. Такий аналіз приводить до розуміння різних економічних систем як конкретних стадій розвитку економічного типу суспільних відносин.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни «**Економічна компаративістика: порівняльний аналіз сучасних економічних систем**» є:

- засвоєння понять про економічну систему, її структуру і еволюцію,
- розуміння причин і форм відмінностей між економічними системами,
- оволодіння методами виділення різних типів економічних систем та методами економічного порівняння як різних типів економічних систем, так і різних економічних систем, які відносяться до одного типу, з урахуванням постановки конкретних завдань порівняльного аналізу.

1.3. Кількість кредитів: 3 кредити ECTS.

1.4. Загальна кількість годин: 90 годин.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Вибіркова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	2-й
Семестр	
3-й	3-й
Лекції	
18 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	
12 год.	4 год.
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
50 год.	70 год.
Індивідуальні завдання	
10 год.	

1.6. Заплановані результати навчання:

Сформовані компетентності:

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Програмні результати навчання

Програмний результат навчання	Результат навчання за дисципліною
РН01. Мати теоретичні знання з економіки, соціально-економічних систем і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення фундаментальних і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку, отримання нових знань та/або здійснення інновацій.	РН 1.1 Розуміння основних підходів до визначення поняття «економічна система», до типологізації економічних систем, основних поглядів на структуру економічних систем, причини та механізми їх еволюції, принципів виокремлення типів економічних систем (сучасних і що існували раніше) згідно з основними їх класифікаціями.
	РН 1.2 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу в категоріях економічної компаративістики

РН02. Глибоко розуміти базові (фундаментальні) принципи та методи економічних наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері економіки з метою досягнення економічної та соціальної ефективності в умовах глобалізації.	РН 2.1 Оволодіння знаннями щодо основних параметрів порівняння економічних систем, основних економічних та соціальних показників, що характеризують ті чи інші параметри порівняння економічних систем, алгоритмів комплексного порівняння економічних систем, специфічних проблем порівняльного аналізу перехідних економічних систем.
	РН 2.2 Здатність виділяти економічні та соціальні показники, що характеризують основні структурні елементи даної економічної системи та застосовувати алгоритм комплексного порівняння економічних систем до конкретних економічних систем.
РН03. Розробляти та досліджувати фундаментальні та прикладні моделі соціально-економічних процесів і систем, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів у економіці та дотичних міждисциплінарних напрямках.	ПРН 3.1 Вміння аналізувати виділяти і характеризувати основні структурні елементи стосовно до конкретних економічних систем, визначити причини історичних змін в економічних системах.
	ПРН 3.2 Здатність виділяти параметри і показники порівняння економічних систем в залежності від постановки конкретної дослідницької задачі, застосовувати методи порівняльного аналізу економічних систем для визначення причин формування тих чи інших відмінностей в структурі, ефективності і розвитку конкретних економічних систем.

2. Тематичний план навчальної дисципліни.

Розділ 1 Предмет та методи економічної компаративістики.

Тема 1. Предмет та методологія порівняльного дослідження соціально-економічних систем.

Зміст. Соціально-економічна система: визначення, структура. Типи соціально-економічних систем, моделі та реальні системи. Позитивний та нормативний підхід до оцінки соціально-економічних систем.

Методи порівняльного дослідження економічних систем. Цивілізаційний та формаційний підхід до логіко-історичного руху суспільного прогресу. Соціопросторові та соціочасові співставлення.

Розділ II. Параметри порівняння соціально-економічних систем.

Тема 1. Техніко-економічні параметри порівняння соціально-економічних систем.

Зміст. Економічні та соціальні показники, критерії та порівняння. Структура техніко-економічних складових економічних систем, варіативність структурних елементів. Проблема університетських критеріїв для між типового співставлення соціально-економічних систем.

Тема 2. Параметри порівняння відносин власності та відтворення соціально-економічних систем. Проблеми універсальних критеріїв для міжтипового співставлення соціально-економічних систем. Загальні та специфічні критерії ефективності в різних соціально-економічних систем. Міжнародні порівняльні рейтинги. Порівняння соціальних та інституційних параметрів.

Розділ III. Історичні співставлення економічних систем.

Тема 1. Історико-логічна схема суспільного руху. Поділ економічних систем на традиційні, командні та ринкові. Цивілізаційний та формаційний підхід. Економічні уклади. Змішана економіка. Докапіталістичні економічні системи: типологізація та співставлення. Генезис ринкової економіки: порівняння передумов, стану та результатів становлення ринкової економіки. Інверсійний характер становлення ринкової економіки. Капіталістичні та соціалістичні економічні системи. Особливості розвитку постсоціалістичних країн.

Тема 2. Особливості розвитку ринкових систем: генезис та місце у світовому господарстві.

Зміст. Порівняння індустріального, неоіндустріального і постіндустріального секторів. Державне регулювання в умовах глобалізації. Трансформація факторів виробництва в сучасних умовах. Новітні форми капіталу: людський, інтелектуальний, соціальний, культурний тощо. Змістовна трансформація зайнятості та механізмів мотивації. Основні тенденції форм власності та перерозподілу прав власності. Засоби отримування доходів та їх перерозподіл. Нерівність в умовах глобалізації. Фінансова складова глобального господарства. Особливості світових криз в ХХІ столітті. Особлива роль розвинутих ринкових систем в процесі глобалізації.

Розділ IV. Типологізація та порівняння різних соціально-економічних систем.

Тема 1. Типологізація та порівняльне дослідження розвинутих систем.

Зміст. Основні моделі розвинутих ринкових систем: Ліберальна модель; азіатська модель, модель соціального ринкового господарства, соціально-демократична модель. Реальні розвнуті економіки й моделі. Місце розвинутих країн в економічному просторі та часі.

Тема 2. Країни, що розвиваються: типологізація, порівняння.

Зміст. Змішані економіки з домінуванням індустріального та доіндустріального укладів. Місце країн в системі світового господарства.

економіки: порівняльне дослідження й результат трансформації реального соціалізму													
Розділ 5. Міжтипові співставлення сучасних соціально-економічних систем													
Тема 1. Міжтипові співставлення сучасних соціально- економічних систем	16	4	2			10	19	2	1		2	14	
Тема 2. Еволюція соціально- економічних систем в умовах глобалізації													
Усього	90	18	12			10	50	90	6	4		10	70

4. Теми семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Теоретико-методологічні основи порівняльного аналізу соціально-економічних систем	1	
2.	Типологія суспільств та суспільного устрою – основа порівняння аналізу соціально-економічних систем	2	
3.	Техніко-економічні параметри порівняння соціально-економічних систем.	2	1
4.	Соціальні та інституційні параметри порівняння соціально-економічних систем	2	1
5.	Основні теорії соціально-економічних систем, типологія та історичні співставлення.	1	
6.	Основні моделі сучасних систем та моделей соціально-економічних систем.	1	1
7.	Індустріальна система – закономірності становлення та розвитку	1	1
8.	Еволюція соціально-економічних систем та моделей в епоху глобалізму.	2	
	Разом	12	4

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Європейські моделі ринкових соціально-економічних систем (підготовка матеріалу до презентації)	10	14

2.	Розвинуті країни світу: порівняльні характеристики презентації світових рейтингів)	10	14
3.	Україна в системі світових рейтингів	10	14
4.	Ринкові перетворення в постсоціалістичних країнах світу	10	14
5.	Еволюція економічних систем в умовах посилення глобальних тенденцій.	10	14
	Разом		

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання для студентів аспірантури передбачає виконання контрольної роботи, яка дозволяє студентам набути навичок практичного виконання економічних розрахунків, застосування набутих теоретичних знань, принципів та методів виділення і порівняння як різних типів економічних систем, так і різних економічних систем, які відносяться до одного типу, з урахуванням постановки конкретних завдань порівняльного аналізу та теми наукового дослідження.

7. Методи навчання

При викладанні курсу «Економічна компаративістика: порівняльний аналіз сучасних економічних систем» використовуються загальнонаукові методи пізнання: аналіз, синтез, узагальнення, метод наукової абстракції, математичні та статистичні методи тощо. Особливу роль відведено компаративному аналізу та економіко-математичному моделюванню. Важливу роль в характеристиці сучасного стану соціально-економічних систем відіграють статистичні дослідження та інституційний аналіз.

При викладанні курсу «Економічна компаративістика: порівняльний аналіз сучасних економічних систем» використовуються наступні методи навчання: проблемно-орієнтоване навчання, студентсько-центроване навчання, самонавчання, навчання через вирішення практичних завдань та виконання індивідуальних дослідних робіт. Викладання та навчання включає: лекційні і практичні заняття, самостійне навчання, індивідуальні консультації. Контроль рівня засвоєння знань проводиться методами усного та письмового опитування, тестових завдань, розрахунково-графічних робіт, підсумкового контролю.

8. Методи контролю та порядок оцінювання результатів навчання

Контроль рівня знань є невід'ємною складовою навчального процесу. Оцінювання знань студентів з дисципліни «Економічна компаративістика: порівняльний аналіз сучасних економічних систем» враховує всі види занять, передбачених навчальним планом. Перевірка знань та навичок студентів проводиться за допомогою поточного, проміжного й підсумкового контролю.

Під час вивчення дисципліни «Економічна компаративістика: порівняльний аналіз сучасних економічних систем» застосовуються наступні методи оцінювання знань:

- поточний контроль здійснюється на практичних заняттях під час рішення задач, розв’язання практичних завдань та кейсів;
- проміжний контроль здійснюється під час усних відповідей аспірантів;
- підсумковий контроль проводиться за допомогою проведення іспиту.

Результати складання екзамену оцінюються за шкалою балів, еквівалентною чотирибальній шкалі («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінка, еквівалентна «відмінно», виставляється, якщо аспірант виявив всебічно системні та глибокі знання, в повному обсязі твердо засвоїв весь програмний матеріал, вичерпно та послідовно дав відповіді на всі питання екзаменаційного білета, тісно пов’язує теорію з практикою, показує знання літератури, вміння самостійно аналізувати та тлумачити економічні норми та поняття і застосовувати їх при вирішенні завдань, правильно аргументує висновки, вміє самостійно узагальнювати матеріал і логічно його викладати, не допускаючи помилок.

Оцінка, еквівалентна «добре», виставляється, якщо аспірант твердо знає програмний матеріал, має навички аналізу та тлумачення економічних норм та понять, логічно відповідає на поставлені питання, не допускає суттєвих помилок.

Оцінка, еквівалентна «задовільно», виставляється, якщо аспірант засвоїв основний матеріал, але не знає окремих деталей, допускає неточні відповіді та формулювання понять, порушує послідовність у викладенні програмного матеріалу, має прогалини в знаннях.

Оцінка, еквівалентна «незадовільно», виставляється, якщо аспірант не знає значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки, не володіє навичками застосування економічних норм, які забезпечували б вирішення професійних завдань.

Підсумкова оцінка виводиться за сумою балів, набраних аспірантом за роботу протягом семестру (з урахуванням самостійної роботи, поточного і проміжного контролю) та за результатами підсумкового контролю (екзамену), що дає змогу оцінити знання аспірантом усього курсу дисципліни.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	

1-49	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література

1. Бодров В. Г. Трансформація економічних систем: концепції, моделі, механізми регулювання та управління: навч. посіб. Київ: Вид-во УАДУ, 2002. 104 с.
2. Гавриленко І. М., Недюха М. П., Усаченко Л. М. Соціальний розвиток: монографія. Херсон: Гринь Д. С., 2014. 478 с.
3. Гражевська Н. І. Еволюція сучасних економічних систем: навч. посіб. Київ: Знання, 2011. 286 с.
4. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура / пер. с англ. науч. ред. О. И. Шкаратана. Москва: ГУВШЕ, 2000. 608 с.
5. Колодко Г. В. Куда идет мир: политическая экономия будущего / пер. с пол. Ю. Чайникова. Москва: Магистр, 2014. 588 с.
6. Кульчицький Б. В. Сучасні економічні системи: навч. посіб. Львів: Афіша, 2004. 279 с.
7. Кульчицький Б. В., Кульчицький Я. В. Філософія економічних систем (розвиток методології їх порівняльного аналізу в умовах екологізації, інтелектуалізації та глобалізації). Львів: Ліга-Прес, 2015. 710 с.
8. Кульчицький Я. В. Сучасні економічні системи в умовах екологізації та глобалізації (теоретико-методологічні засади порівняння) : монографія. Львів: Ліга-Прес, 2011. 687 с.
9. Леоненко П. М., Черепніна О. І. Сучасні економічні системи: навч. посіб. Київ: Знання, 2006. 429 с.
10. Мельник Л. Г. Триалектические основы управления развитием экономических систем: монография. Сумы: Университетская книга, 2015. 415 с.
11. Мюрдаль Г. Современные проблемы «третьего мира». Москва: Прогресс, 1972. 707 с.
12. Пікетті Т. Капітал у ХХІ столітті / пер. з англ. Н. Палій. Київ: Наш формат, 2016. 693 с.
13. Райнерт Ерік С. Як багаті країни забагатіли... і чому бідні країни лишаються бідними. Київ: Темпора, 2015. 444 с.
14. Соскін О. І. Народний капіталізм: економічна модель для України: монографія. Київ: Вид-во «УСТ», 2014. 396 с.
15. Через 100 лет: ведущие экономисты предсказывают будущее / Под ред. Игнасио Паласиоса-Уэрты; пер. с англ. А. Шоломицкой. Науч. ред. перевода Т. Дробышевская. Москва: Изд-во Института Гайдара, 2016. 304 с.
16. Шевченко О. О. Еволюція господарської системи: методологія аналізу у світовій економічній думці (кінець ХІХ – початок ХХІ ст.): монографія. Київ: «Центр учбової літератури», 2017. 304 с.

17. Rosefield S. Comparative economic systems: culture, weath, and power in the 21st century. Blackwell Publishers Inc.,2002. 293 p.
18. Weizsaecker E., Wijkman A. Come On! Capitalism, Short-termism, Population and the Destruction of the Planet. Springer, 2018. 220 p.

Допоміжна література

1. Архієреєв С. Поєднання соціального й асоціального капіталу як критерії посттрансформаційного стану економіки. *Економічна теорія*. 2014. № 2. С. 24-36.
2. Базилевич В. Д. Економічна наука та освіта в епоху системних трансформацій: нові виклики та запити до фундаментальної теорії. *Економіка України*. 2016. № 8. С.78-90.
3. Бервено О. В. Якість життя як механізм інституційного моделювання національного соціально – економічного розвитку. *Бізнес-інформ*. 2015. № 11. С. 28-33.
4. Білорус О. Г. Глобальная неоконвергенция транзитивных и трансформационных социально-экономических систем. *Економічний часопис-XXI*. 2013. № 11-12. С. 3-7.
5. Верхоглядова Н.І., Дробот С.А. Сутність та компаративний аналіз типів розвитку. *Бізнес-навігатор*. 2018. №5 (48). URL: http://bses.in.ua/journals/2018/33_2018.pdf
6. Геєць В. Ліберально-демократичні засади: курс на модернізацію України. *Економіка України*. 2011. №2. С.4-12.
7. Гражевська Н. І. Еволюція теоретико-методологічних засад економічної компаративістики. *Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія: Економіка*. 2014. № 164. С. 15-22.
8. Гриценко А. А. Економіка України на шляху до інклюзивного розвитку. *Економіка і прогнозування*. 2016. № 2. С. 9-23.
9. Грущинська Н. М. Економічна поведінка та емоційний інтелект в сучасних умовах зміни технологічних укладів. *Бізнес-навігатор*. 2018. №5 (48). URL: http://bses.in.ua/journals/2018/33_2018.pdf
10. Єлісеєва Л. В. Міжнародна практика оцінки соціального капіталу. *Бізнес-навігатор*. 2018. №5 (48). URL: http://bses.in.ua/journals/2018/33_2018.pdf
11. Єщенко П. С. Украинская «великая депрессия» и как из нее выйти? Київ: ВД «Дакор», 2017. 248 с.
12. Поченчук Г. М. Економічна компаративістика: інституціональні аспекти. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип.9. URL: <http://global-national.in.ua/archive/9-2016/05.pdf>
13. Прокопович С. В., Чернова Н. Л. Регіональна нерівновага економічного розвитку в Україні та ЄС: моделі аналізу. *Економіка розвитку*. 2016. № 4 (80). С. 94-103.
14. Сиденко В. Методологические основы анализа глобальных кризисных процессов. *Экономическая теория*. 2016. № 2. С. 86-92.

15. Социально-экономические проблемы информационного общества: монография / под ред. Л. Г. Мельнека, М. В. Брюкалова. Вип. 2. Суми: Университетская книга, 2010. 896 с.
16. Стиглиц Дж. Цена неравенства. Чем расслоение общества грозит нашему будущему / пер. с англ. Москва: Эксмо, 2015. 512 с.
17. Сучасні економічні системи: стан та перспективи: тези доп. VI Міжнародної наук.-практ. інтернет-конф., 14-15 травня 2015 р. Хмельницький : ХКТЕІ, 2015. 408 с.
18. Тарасевич В. Н. Об эволюции и особенностях государственного капитализма. *Економічний нобелівський вісник*. 2014. №1 (7). С. 433-439.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Державний комітет статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. 2. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: <http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>
3. Інститут економіки і прогнозування НАН України. URL: <http://www.ief.org.ua>
4. Міжнародна Організація Праці (МОП). www.ilo.org.
5. Міжнародний центр перспективних досліджень. URL: <http://www.icps.kiev.ua>
6. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
7. Пенсійний фонд України. URL: <https://www.pfu.gov.ua/>
8. Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй: <http://hdr.undp.org>.
9. Association for *Comparative Economic Studies* (ACES). URL: <https://www.acesecon.org/>
10. Bloomberg. URL: <https://www.bloomberg.com/markets/economics>
11. Economic Survey of the European Union. OECD. URL: <https://www.oecd.org/economy/surveys/economic-survey-european-union.htm>
12. Eurostat. European statistics. URL: <http://ec.europa.eu/eurostat>
13. 13. Global Education Monitoring Report. Unesco. URL: <https://en.unesco.org/gem-report/allreports>
14. Human Development Reports. United Nations Development Programme. URL: <http://hdr.undp.org/en>
15. International Trade and Development. Global Policy Forum. URL: <https://www.globalpolicy.org/social-and-economic-policy/international-trade-and-development-1-57.html>
16. KOF Index of Globalization. URL: <http://globalization,kof.ethz.ch>.
17. The Inclusive Development Indexs. URL: <https://www.weforum.org/reports/the-inclusive-development-index>
18. The Inclusive Growth and Development Report. URL: <https://www.weforum.org/projects/inclusive-growth-and-development>

19. Trade and Development Report Series. UNCTAD. URL:
<https://unctad.org/en/Pages/Publications/TradeandDevelopmentReport.aspx>
20. UNCTAD. Handbook of Statistics. URL:
<https://unctad.org/en/Pages/Publications/Handbook-of-Statistics.aspx>
21. World Development Indicators (WDI). URL:
<https://datacatalog.worldbank.org/dataset/world-development-indicators>
22. World Development Reports. URL:
<https://www.worldbank.org/en/publication>
23. World Inequality Database: WID. URL: <https://wid.world/>